

'Het ergste moet nog komen'

Minister-president Kris Peeters (CD&V) waarschuwt voor uiterst moeilijke eerste regeringsmaanden

'Het ergste moet nog komen'

Vlaams minister-president Kris Peeters loopt zich warm voor een bijzonder heet najaar. Hij ziet vier absolute topprioriteiten voor zijn nieuwbakken regering: het overleven van Opel Antwerpen, de Oosterweelverbinding, de begrotingsopmaak en, met stip op EËn, banen scheppen in tijden van crisis. Want onheilsprofeet Peeters waarschuwt dat de economische miserie nog niet achter de rug is. 'Het ergste moet nog komen.'

DOOR JEROEN VERELST EN BART EECKHOUT

In de voorbije maanden doken voorzichtige signalen op dat de economie opnieuw langzaam maar zeker aantrekt. Maar de Vlaamse minister-president hoedt zich aan de start van vijf jaar Peeters II voor misplaatste euforie. "Ik heb de indruk dat de ernst van de situatie nog altijd niet tot iedereen doordringt. Sommige sectoren, sommige regio's, sommige doelgroepen zijn dan ook relatief gespaard gebleven van de economische miserie. En de mensen die nog werk hebben, voelen de crisis ook niet echt. Hun koopkracht is zelfs gestegen. Dat geeft een vertekend beeld."

Economisch optimisme is voorlopig niet aan u besteed?

Kris Peeters: "Nee. Zelfs als de economie zich herstelt, geven alle indicatoren aan dat de werkloosheid nog een tijd zal toenemen. Alle schattingen gaan uit van circa 50.000 extra banen die nog verloren zullen gaan. De werkgelegenheid zal zich pas herstellen in 2011, pas in 2013 zullen we opnieuw op het niveau van 2008 zitten. Het is dus zeer voorbarig om nu al te stellen dat we het ergste wel gehad hebben.

"Maar we blijven niet bij de pakken zitten. Never waste a good crisis, zoals ze zeggen. Er dient zich noodgedwongen ook een uitgelezen kans aan om een duurzaam werkgelegenheidsplan uit te dokteren. We moeten op verschillende sporen werken. Oudere werklozen blijven bijzonder kwetsbaar. Vijftigplussers die hun baan verliezen, vinden moeilijk nog een nieuwe baan. De Vlaamse regering heeft al heel wat inspanningen geleverd voor die doelgroep, dat beleid wordt onverkort voortgezet.

"De economische crisis heeft ook de jeugdwerkloosheid opnieuw doen pieken. Bij laaggeschoolden, maar ook bij hooggeschoolden. Denk maar aan de golf van herstructureringen bij de grote banken. Ook voor schoolverlaters zijn forse inspanningen nodig. De strijd tegen de werkloosheid wordt de absolute topprioriteit van de Vlaamse regering de komende maanden. Zoals beloofd in het regeerakkoord is het de bedoeling om volgend jaar een grote werkgelegenheidsconferentie te organiseren. We nodigen ook de sociale partners uit om mee na te denken over hoe we zoveel mogelijk mensen aan de slag kunnen houden."

En om even geen extra eisen te stellen voor de gelukkigen die werk hebben?

"Ik ga ervan uit dat de mensen die werk hebben de waarde van dat werk in moeilijke tijden ook juist weten in te schatten. Dat ze zich ervan bewust zijn dat een job in volle economische crisis een bijzonder waardevolle positie is. Dat besef is belangrijk."

Loonmatiging?

"Ik voel u al komen. (voorzichtig) Dat heeft er natuurlijk allemaal mee te maken. Als men inspanningen vraagt van de overheid, moeten de inspanningen van beide kanten komen."

De vorige Vlaamse regering had vooral luxeproblemen. Elke minister, elke partij probeerde een zo groot mogelijk deel van de miljardenkoek naar zich toe te trekken. Deze keer is de koek bijna onbestaande en is het vooral besparen geblazen.

"Een totaal andere situatie. Het is eigenlijk de eerste keer in de geschiedenis dat Vlaanderen zo draconisch moet besparen. Een bijzonder delicate operatie. We moeten besparen zonder de economische heropleving in gevaar te brengen. Zonder de zwaksten in de samenleving - mensen met een handicap, mensen die in armoede leven... - te treffen. Zonder het consumentenvertrouwen aan te tasten. Iedereen in de Vlaamse regering is zich bewust van de ernst van de situatie, maar dat neemt niet weg dat we voor bijzonder moeilijke begrotingsbesprekingen staan.

"Dit jaar mogen we nog een tekort hebben van een miljard euro, volgend jaar schrijven we een deficit van een half miljard euro in. Maar in 2011 moet de Vlaamse begroting in evenwicht zijn. Vergis u niet, dat is een ambitieuze doelstelling, die enorme besparingen inhoudt. Door de jobkorting te oriënteren naar de mensen die ze het hardst nodig hebben, halen we 600 miljoen euro terug. De rest van de broodnodige besparingen realiseren we door efficiëntiewinsten bij de overheid. Elke minister moet die efficiëntieoefening maken."

Uw partijgenoot Herman Van Rompuy maakt deze maand zijn federale begroting op. Hij zal tijdens zijn bedelronde om extra budgettaire inspanningen van de deelstaten ook langs uw kantoor passeren.

"Elke overheid in dit lang moet ervoor zorgen dat haar begroting in evenwicht is. Maar dat is in crisistijden even dansen op een slappe koord. Als je te snel te veel saneert, hypothekeer je de economische relance. Te lang wachten om de begroting weer in evenwicht te brengen, is ook geen optie. De tekorten van vandaag zijn de belastingen van morgen, de putten worden groter en moeten vroeg of laat hoe dan ook gevuld worden. Vlaanderen levert een aanzienlijk zwaardere inspanning dan de andere overheden. De federale overheid streeft naar een begrotingsevenwicht in 2015, Wallonië ook en Brussel zal er nog langer over doen. Vlaanderen brengt zijn begroting al in 2011 in evenwicht. Vier jaar vroeger dan de federale regering, vier jaar vroeger dan de Waalse regering. Dat is onze betekenisvolle bijdrage aan de federale regering. Onderschat die niet."

De premier zal van een kale reis thuiskomen?

"Sorry, maar ik zie echt niet in hoe Vlaanderen nog meer bijdragen kan leveren. Dat heb ik de premier ook al gemeld en hij apprecieerde dat. Onze begroting is duidelijk en ambitieus, de inspanningen liggen vast tot 2014. Daar raken we niet meer aan."

Is de vraag om extra budgettaire inspanningen dan zo onterecht? De federale overheid draait op voor 98 procent van de pensioenen van de Vlaamse ambtenaren.

"Ik zeg niet dat die vraag onterecht is. Het probleem met de pensioenen van de ambtenaren is niet nieuw. Vlaanderen betaalt nu een responsabiliseringsbijdrage voor die pensioenen van ongeveer 7 miljoen euro. (lachje) Dat is niet zo veel. Dat bedrag kan gerust naar boven, die bereidheid hebben we met de vorige Vlaamse regering al getoond. Eén voorwaarde: dan moeten ook Wallonië en Brussel meer betalen."

Moeten dergelijke afspraken deel uitmaken van een nieuwe, grote communautaire onderhandelingsronde?

"De kerntaken van de federale overheid zitten de laatste tijd volop in het nieuws: justitie, financiën... (fijntjes) Ze heeft daar blijkbaar wel wat problemen. Vlaanderen is vragende partij om de federale overheid te ontlasten en een aantal usurperende bevoegdheden zoals het wetenschapsbeleid en het grootstedenbeleid voor zijn rekening te nemen. Maar de vraag is voorlopig niet gekomen, laat staan dat er een akkoord over is. Het Vlaamse regeerakkoord is duidelijk over onze communautaire plannen. We zullen die agenderen in 'de schoot van het overlegcomité', staat er."

Wat gaat u daar dan precies agenderen? En wanneer?

"O, dat zal zeer zorgvuldig worden voorbereid. Dat zal zeker nog een tijdje duren. We willen eerst via informele contacten met de Franstaligen te weten komen of ze willen praten en op welke manier ze willen praten. Is dat in een gemeenschapsdialoog? In een raad van wijzen? In nog een ander vehikel? Dan pas zal er een voorstel geagendeerd worden in het overlegcomité om de communautaire gesprekken te hervatten. Maar alleen als we weten waar we aan toe zijn. We gaan geen tweede gemeenschapsdialoog opstarten om vervolgens nog eens opnieuw af te wachten wie tegenover mij aan tafel wil komen zitten."

De furieuze Franstalige reacties op de plannen voor een Vlaamse aanvullende kinderbijslag beloven weinig goeds voor die communautaire dialoog.

"Ik heb die boze reacties van Elio Di Rupo en co. eerlijk gezegd niet goed begrepen. Er bestaat al een schooltoelage, wij willen die uitbreiden naar kinderen van nul tot zes jaar. Daar heeft toch niemand aan de andere kant van de taalgrens last van? Het staat de Franstalige partijen vrij om zelf ook zo'n initiatief te nemen."

We steken even de grens over. Opel Antwerpen voert nu al maanden een bittere overlevingsstrijd. Het offensief van de Vlaamse regering maakte weinig indruk op moederbedrijf General Motors. Het kon niet verhinderen dat de toekomst van de autofabriek nog altijd aan een zijden draadje hangt.

"Duitsland wil een financiële inspanning doen van enkele miljarden, op voorwaarde dat alle Opelfabrieken op Duits grondgebied open blijven. General Motors maakt de analyse dat het er niet geraakt zonder de Duitse steun. Alle andere Opelfabrieken zijn daar de dupe van. Antwerpen is tot nog toe nooit op zijn economische merites beoordeeld, er spelen duidelijk andere motieven in de keuze welke fabrieken open blijven en welke dicht moeten. Grote landen die veel geld op tafel kunnen leggen, kunnen het verschil maken."

Blijft Vlaanderen ondanks allerlei ronkende verklaringen en ambities nog altijd een dwerg op het wereld- of zelfs Europese toneel?

"Ik lees dat ook, ja, dat Vlaanderen te klein en te zwak zou zijn. Maar het is niet omdat Vlaanderen Vlaanderen is dat we geconfronteerd worden met de dreigende sluiting van Opel Antwerpen. Engeland zit met exact dezelfde frustratie in het Opeldossier. Europa heeft hier een gigantische kans gemist. Ik ben samen met Frank Vandenbroucke en Patricia Ceysens naar het hoofdkwartier van General Motors in Detroit getrokken omdat we vaststelden dat de Duitse deelregeringen daar naartoe trekken. Als dat het spel is, moet je meespelen. Ook al heb je niet alle kaarten in handen. Het is zonde dat Europa heeft toegelaten dat GM de lidstaten tegen elkaar heeft uitgespeeld. Als de Europese Commissie een veel sterkere rol had opgeëist, stond Opel Antwerpen veel sterker. Nu goed, dat zijn vijgen na Pasen."

Alle actie speelt zich dit najaar af in uw eigen gouw. De Vlaamse regering moet nog voor het einde van het jaar het definitieve tracé van de Oosterweelverbinding in Antwerpen vastleggen.

"Onze lijn is duidelijk. We wachten het referendum en het advies van de stad Antwerpen af om een beslissing te

nemen. Het is nu eerst aan Antwerpen, de Vlaamse regering houdt zich nog twee maanden afzijdig. Pas daarna beslissen we. Al besef ik dat het niet vanzelfsprekend zal zijn om tot een eensgezind standpunt te komen."

Kan de Vlaamse regering de uitslag van de volksraadpleging negeren?

"Ik antwoord niet graag op hypothetische vragen. We zien wel wat er uit de bus komt. Maar ik heb altijd gezegd dat het allesbehalve verstandig is om zo'n belangrijk project door de strot van de Antwerpenaar te rammen. Een project met die omvang bouw je niet zonder maatschappelijk draagvlak. De Oosterweelverbinding ligt er voor de komende 100, 200 jaar. Het is normaal dat de bevolking zich roert. Dat zie je overal in Europa met monsterprojecten van die omvang. Ze ontpoppen zich altijd tot kwelduivels, Lange Wappers zo u wil. We moeten de aanslepende discussie omtrent de Oosterweelverbinding hoe dan ook dit najaar tot een goed einde weten te brengen."

U moet eerst nog even orde scheppen in uw eigen regering. Uw nieuwe viceminister-president Ingrid Lieten (sp.a) neemt alleen maar politiek verlof bij De Lijn, ze kan elk moment opnieuw haar functie van directeur-generaal opnemen als ze dat wil. U lijkt dat geen goed idee te vinden.

"Toen ik minister werd, heb ik onmiddellijk ontslag genomen bij Unizo. Ik had wat internationale opdrachten, heren en der wat mandaten, die heb ik allemaal opgezegd. Als ik was mislukt als minister, stond ik op straat. Maar als je minister bent, ga je daar volledig voor. Iedereen zoekt zekerheden, maar die heeft u ook niet, veronderstel ik. Als minister heb je een voorbeeldfunctie."

Versta: Ingrid Lieten, neem ontslag bij De Lijn?

"Ik wil daar geen uitspraken over doen voor Lieten terug in het land is. Maar er is een probleem en het is wel duidelijk dat dit snel uitgeklaard moet worden, ja."

Ook dat andere witte konijn, Philippe Muyters (N-VA), maakte geen al te goede beurt toen hij het begrotingstekort voor dit jaar (1 miljard euro) verwarde met het te besparen bedrag voor dit jaar (200 miljoen euro). Een vergissing van 800 miljoen, en vooral een bewijs dat hij zijn eigen regeerakkoord niet kent.

"Lieten en Muyters hebben het niet gemakkelijk. Vergelijk het met een voetbaltransfer. Iedereen verwacht dat de nieuwe spits meteen scoort. Waarom heeft de club hem anders aangetrokken? De verwachtingen voor nieuwkomers liggen hoger, ze kregen immers voorrang op de mensen uit de eigen partij. De inlooptijd is beperkt, je moet er meteen staan. Fouten worden niet gepermitteerd. Dat is niet simpel, geloof me."

Ze moeten zich maar optrekken aan uw voorbeeld. Na uw eerste interview als minister van Leefmilieu kreeg u alles wat groen is over zich heen omdat u meende dat Vlaanderen te veel bossen had. En kijk, drie jaar later was u minister-president.

"Correctie: ik vond niet dat Vlaanderen te veel bossen had. Ik heb in dat bewuste interview gezegd dat het vooral belangrijk is om bossen goed te beheren. Wie eigenaar is van die bossen, is van secundaire orde, stelde ik. Ik wilde een fundamentele discussie voeren over het concept 'eigendom'."

Een communistische oprisping?

"(schatert) Eerder een filosofische. (op dreef) Robinson Crusoï zat op een verlaten eiland. Alles op dat eiland was van hem, er was simpelweg niemand anders. Toch vond hij het nodig om de dingen op het eiland als zijn 'eigendommen' te bestempelen. Eigendom is het verlengde van het ik. En sommige mensen hebben blijkbaar veel eigendommen nodig om hun 'ik' te bevestigen."

Een aantal van uw voorgangers, bijvoorbeeld?

"Zo zijn er wel een paar geweest, ja."

Over Opel:

Het is zonde dat de Europese Commissie heeft toegelaten dat GM de lidstaten tegen elkaar heeft uitgespeeld Over de begroting:

In 2011 moet de Vlaamse begroting in evenwicht zijn. Vergis u niet: dat vergt enorme besparingen